Kalászos Madonna donátorral

Alkotó	Salzburgi festő (a Halleini oltár mestere)
Készítés ideje	1440–1450
Anyag	fa
Technika	tempera
Méretek	magasság: 60,5 cm szélesség: 45 cm
Leltári szám	56.496.1

Leírás

A 15. században az Alpoktól északra igen elterjedtnek számított a Kalászos Madonna Milánóból származó képtípusa, amelyen Mária kalászokkal díszített köpenye csodálatos megtermékenyülésére utal. Az ismert ábrázolások az Istenanyát imára kulcsolt kézzel, ritkábban karján a Gyermekkel, aranyszínű kalászokkal díszített kék ruhában, sugárkoszorúval, derekát övező hosszú, földig érő övvel, hosszan leomló, dús, aranyszínű hajjal mutatják. Az esztergomi képen a Madonna lábainál jobbról sárkányon térdelő donátor látható: páncélos lovag, imára emelt kezei között írásszalaggal: "O sancta Maria virgo ora pro nobis ora". A donátor pandanjaként, Mária másik oldalára, a lovagot a Praun család egyik tagjaként azonosító, nagyméretű, sisaktakaróval is ellátott címerpajzs került, amely ezüst alapon balra forduló vörös lófejet mutat.

A két angyal tartotta, egykor valószínűleg ezüst-lüszteres brokátfüggöny a háttérben, akárcsak a fölötte egykor látható aranyozás, erősen megkopott, majd egy korai restaurátori beavatkozás következtében szinte teljesen megsemmisült. Hasonló módon tűnt el az ezüstözés a lovag páncéljáról és a címersisakról.

A táblakép pontos származási helye ismeretlen. Blasius Höfel, festő és rézmetsző gyűjteményének, talán Bécsújhely környékén vásárolt darabjai közé tartozott. Ennek az adatnak köszönhetően, valamint a címer alapján

Richard Perger a donátort a Bécsben és Bécsújhelyen élt, ám Salzburg környékéről számazó, a források által többször is II. Albert, majd III. Frigyes "Diener"-jeként említett Bernhard Praun lovaggal azonosította, aki minden bizonnyal családjának Salzkammerguti származása miatt rendelte a salzburgi mester műhelyében a festményt.

A Halleini-oltárról elnevezett mester a salzburgi festészet 15. század közepét jellemző korszakának képviselője. Alkotásain még felfedezhetőek a letűnőben levő lágy stílus elemei, ilyen képünkön a Gyermek ágyékát fedő, egészen áttetsző kendő, amelynek végét Mária bal alkarjával emeli meg. A festő egyes figuratípusai, arcai ugyanakkor már a németalföldi hatás alatt álló következő stíluskorszak irányába mutatnak.

A tábla hátoldalán vörös-fehér márványt imitáló díszítőfestés látható.

Proveniencia

Blasius Höfel gyűjteményéből Karl Lemannhoz, innen pedig Ipolyi Arnold gyűjteményébe került. “29. Madonna egész alakban,

ezu

stalapon, előtte térdelő pánczélos lovag czímerrel. Halottas kép deszkán, XV. sz. Német. Rongált. 3 részre hasadva.” (Lakatos-Balla 2012, 280)

Restaurálás
Ismeretlen időpontban, talán még 19. században történt beavatkozás

Kiállítások
• 1990 Burg Güssing
• 2015 St. Pölten
• 2023 Leogang (A), Bergbau- und Gotikmuseum

Bibliográfia
• Wolfgang Huber (szerk.): Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum; kiáll.kat; Sankt Pölten 2015.,131.
• Töll László: A harci vértezetek története. (A nyugat-európai hadviselésben alkalmazott testvédelmi rendszerek fejlődéstörténete a 10. századtól a 16. század közepéig.) Doktori Értekezés ELTE 2010; 214.
• Peter Laub, Salzburg 2010, 164-165.
• Koppensteiner, Erhard: Madonna im Ährenkleid. In: Ars Sacra. Kunstschätze des Mittelalters aus dem Salzburg Museum, red. Peter Husty
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. Corvina, 186 (Végh János).
• október 28), Eisenstadt 1990, 259-260.
• Vocelka, Karl: Madonna im Ährenkleid (VII. No. 5.). In: Die Ritter. Burgenländische Landesausstellung (Kat. Burg Güssing, 1990. május 4
• Englisch, Ernst
• Schiller, Gertrud: Ikonographie der christlichen Kunst, II., Gütersloh 1980, 165-169.
• Perger, Richard: Der Stifter der Maria im Ährenkleid im Christlichen Museum in Esztergom. In: Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege 33 (1979), 16-18.
• Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum régi képtárának katalógusa, Budapest 1975, 24.
• október 1), Salzburg 1972, 63-64. (Beate Rukschcio)
• Beate Rukschcio: Maria im Ährenkleid mit Stifter (Kat. no. 28.). In: Spätgotik in Salzburg. Die Malerei 1400-1530 (Kat. Salzburg: Museum Carolino Augusteum, 1972. május 26
• Végh János: XV. századi német és cseh táblaképek, Budapest 1967, 19-20. sz.
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó), 155-156.
• Stange 1960 X. 17-18.
• Mojzer Miklós: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtárának útmutatója, Budapest, 1958,, 14.
• Czobor Ágnes: Az esztergomi Keresztény Múzeum kiállításának vezetője. Esztergom 1955., 13.
• Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei (összeállította: Genthon István; Budapest 1948), 127.
• Pigler Andor: Pótlások az «Evagationes Spiritus» című cikkhez. In: Archaeologiai Értesítő 47 (1934), 169.
• Éber László: Könyvismertetés az Archaeologiai Értesítő új kötetéről (recenzió). In: Magyar Művészet 10 (1934), 255.
• Archaeologiai Értesítő ÚF. XLVI. 1932-1933 (1934). 121-136. 207-208., 134.
• esztergomi Keresztény Múzeum festményeinek történetéhez)
• Pigler Andor: „Evagationes spiritus” (Egy képmagyarázat és adatok az
• Pigler Andor: La vierge aux épis. In: Gazette des Beaux-Arts 74/2 (1932), 136.
• Évkönyve Bp. 1930, 87.
• Gerevich T. Az Ipolyi Gyűjtemény. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat
• Theodor Frimmel: Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen, II. München 1914, 179.
• Stiassny, Robert: Altsalzburger Tafelbilder. In: Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen des Allerhöchsten

Kaiserhauses 24 (1903), 50, 79, 85.

• Verzeichniss einer Sammlung altdeutscher Gemählde...Wien 1839., 30. sz.

